Asia: Maa- ja metsätalousvaliokunta perjantai 08.02.2019 klo 09:00/ HE 309/2018 vp / Asiantuntijapyyntö

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: *Erikoistutkija Jorma Piironen*

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Luonnonvarakeskuksen lausuntoa ehdotuksesta kalastuslain muuttamiseksi. Ehdotuksen tarkoituksena on tehostaa uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien suojelua ja parantaa saamelaisten ja Ylä-Lapin paikallisten asukkaitten kalastuskulttuurin harjoittamismahdollisuuksia.

2 Lausunto

Uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien suojelu ja elvyttäminen

Kalastuslakiin ehdotettu menettämisseuraamus on tarpeellinen lisä työkaluksi uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien suojelutyön turvaamiseksi. Erityisesti menettämisseuraamusta tarvitaan kohteissa, joissa yhteiskunta on panostanut uhanalaisten kalalajien tai –kantojen suojeluun ja elvyttämiseen pitkäjänteisesti. Kun toimenpiteillä on nähtävissä toivottuja vaikutuksia ja kalastusoikeuksien haltijat ovat myös omalta osaltaan panostaneet kalastuksen valvontaan, on kohtuullista, että löytyy mahdollisuus korostaa salakalastuksen ja muun laittoman kalastuksen yhteiskunnallista moitittavuutta mahdollistamalla menettämisseuraamuksen tuomitseminen. Menettämisseuraamuksen ehdotetaan koskevan uhanalaisia ja taantuneita kalalajeja. Tulisi selvittää, olisiko sen syytä koskea myös kuhaa. Kuha ei ole uhanalainen, mutta kuhakantojen vahvistamiseksi on monilla alueilla tehty paljon työtä ja se on hyvin arvokas saaliskala.

Luonnonvarakeskus on valmistelemassa MMM:n ja Luken palvelusopimuksen mukaisesti euromääräisiä korvausarvoja laittomasti pyydetyille kalalajeille, joita menettämisseuraamus koskisi. Väliraportti on toimitettu ministeriöön joulukuussa ja työ valmistuu tänä vuonna. Työssä tullaan käyttämään uusinta, vuoden 2019 valtakunnallista lajien uhanalaisuusarviointia. Menettämisseuraamuksen mukaisten korvausarvojen laskenta perustuu ko. kalalajien suojelutarpeeseen, uusiutumispotentiaaliin (mm. sukukypsyysikään) ja esiintymisalueen laajuuteen. Suojelutarvetta arvioidaan paitsi IUCN:n kriteerien mukaisesti (lajin valtakunnallinen uhanalaisuusluokka), myös ottamalla huomioon kalastuslain ja -asetuksien nojalla tehdyt rauhoitukset ja säätelymääräykset. Arvot sidotaan todellisiin toteutuneisiin säilyttämisen ja elvytystoimenpiteiden kustannuksiin, joita on voitu saada Vuoksen vesistöalueen nieriästä ja järvilohesta. Arvoissa huomioidaan myös muodot, ikävaiheet ja lajeja koskevat rauhoitukset.

Ylä-Lapin paikallisten asukkaitten kalastusmahdollisuudet valtion vesialueilla

Ehdotettu muutos, jolla mahdollistetaan Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kuntalaisten kalastus lohen ja taimenen nousualueilla kotikuntansa valtion vesialueilla, on kannatettava. Pykälän sanamuodoissa on kuitenkin epäselvästi kirjoitettuna luvan voimassaoloaika (kausilupa), joka Luken kannanarvioinnin näkökulmasta tulisi olla vain vuosi kerrallaan. Luke pitää tärkeänä, että Metsähallitus voi säädellä kalastusta tarkoituksenmukaisilla keinoilla (esim. saaliskiintiöt, alueelliset- ja ajalliset rajoitukset jne.) lohi- ja taimenkantojen tilan sekä asetettujen suojelutavoitteiden perusteella. Myydyistä luvista tulee pitää kirjaa. Luvan myöntämisen yhteydessä kaikkiin lupiin pitäisi kirjata velvoite saaliiden tai saaliittomuuden ilmoittamisesta kalastuskauden päättymiseen mennessä. Saalis- ja pyyntimäärätietojen saanti tukee kalastuslain tavoitetta tietoon perustuvasta kalavarojen käytöstä.

3 Lausunnon tiivistelmä

Yhteenvetona Luonnonvarakeskus toteaa, että Ylä-Lapin kalastuslupaan esitetty muutos parantaa erityisesti paikallisten asukkaiden kalastusmahdollisuuksia. Luke pitää tärkeänä, että ajantasaisten saalis- ja pyyntimäärätietojen kerääminen varmistetaan lohi- ja taimenkantojen tilan seuraamiseksi ja toimivien kalastuksen säätelykeinojen asettamiseksi.

Menettämisseuraamuksen lisääminen lakiin tehostaa kalastuksenvalvonnan toimivuutta ja parantaa mahdollisuuksia onnistua uhanalaisten ja taantuneiden kalakantojen suojelu- ja elvyttämistoimissa.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:

Erikoistutkija Jorma Piironen, tutkija Päivi Eskelinen, tutkimusprofessori Jaakko Erkinaro, erikoistutkija Marja-Liisa Koljonen.